

A Magvető karácsonyi ajánlata

A *Veszélyben a világunk* képeskönyvsorozat hat kötete összefoglalja azokat a gondokat, amelyek az elmúlt évtizedek során a levegő, a víz, a Föld, az erdő, az állatvilág és az ember környezetének károsodása során felmerültek.

Gyakran hallott, de pontosan talán a felnőttek által sem mindig értett fogalmakat tisztáznak ezek a könyvek: megtudhatjuk belőle, mi az a savas eső, mi az üvegházhatás, az ózonlyuk; megtudhatjuk, hogyan veszélyezteti a mi vízkészletünket is a távoli őserdők kivágása, miért nem kapunk levegőt a nagyvárosokban.

De azt is megtudhatjuk, hogy mindezen hogyan lehetne segíteni. Mit tesznek ennek érdekében a környezetvédő mozgalmak, és amire talán nem is gondolunk: mit tehetünk érte nap nap után mi magunk.

Megrendelhető:

Magvető Kiadó,
1806 Bp., Vörösmarty tér 1.

Voit Pál: *Régi magyar otthonok*

„A magyar otthonkultúra történetének első komoly, tudományos rendszerességgel megírt összefoglalása, amely a honfoglalástól napjainkig bemutatja a hazai interierők összes értékes emlékeit. A kiváló felkészültségű szerző a könnyebb áttekinthetőség kedvéért a művészettörténeti korszakok helyett a magyarság életformájának és a lakóhely alakjainak változó szerkezete szerint tagolja művét. Így osztja fel anyagát a sátor, a királyi és szerzetesi otthon, a lovagvár és polgárház, palota és várkastély, udvarház, kuria és családi villa fejezetekre, minden korszak számára kiválasztva mint vezérlő fogalmat a legjellemzőbb és fejlődéstörténetileg legidokoltabb otthonformát. Részletesen vizsgálja az idegen kultúrhatások útját s beszámol a Magyarországon járt külföldi művészek és mesteremberek munkásságáról. Rámutat otthonaink sajátos magyar jellegére s megismertet berendező műiparunk idegenben is hírnévre szert tett jeleseivel.” (Részlet az eredetileg 1943-ban

megjelent könyv fűlszövegéből.)

A közelmúltban elhunyt kiváló tudós új kutatási eredményekkel egészítette ki művét. Az archív képek számos olyan tárgyat és interieur-ábrázolnak, amelyek időközben megsemmisültek, s így már csupán ezek a fényképek tanúskodnak a magyar iparművészet remekeiről.

A könyv a karácsonyi könyvvásárra jelenik meg.

Kiadja a Balassi Kiadó (kb. 350 oldal, 330 ffe képpel műbőr táblakötésben, bolti ára: 1200,- Ft).

*

Szerződést kötöttek a pesterzsébeti Tátra téri általános iskolában a hatodik osztály tanulóival tanáraikkal. A kapcsolatot, az együttműködést, az esetleges konfliktusok rendezését közöttük ezután a Szerződésben kölcsönösen vállalt kötelezettségek igazítják. Az osztályfőnök (Kocsvai Mihályné) a módszert az „Osztálytükörtől a falfirkáig című kötetből (ALTERN Füzetek 4., kiadja az Iskolafejlesztési Alapítvány és az OKI Iskolafejlesztési Központja) tanulta. (A módszert egyébként a Gordon nevéhez fűződő pedagógiai rendszer dolgozta ki – a Vas Megyei Pedagógiai Intézet remek videokazettán rögzített egy ilyen szerződéshez vezető osztályfőnöki órát az alsó tagozaton.)

Iskolapolgár Közéleti Alapítvány

Alapítványunk célja, hogy gyerekeink – a most iskolába járó korosztályok – képessé váljanak demokratikus közéletben élni. Ismerjék érdekeik érvényesítésének lehetséges útjait, s legyenek képesek az együttműködésben, a megszerveződésben rejlő lehetőségeket kihasználni.

Alapítványunk az összefogás, a céljai szempontjából mozgósítható erőforrások összegyűjtésének és hatékony felhasználásának lehetőségét teremti meg mindazoknak, akik –

velünk egyetértve – a fiatal korosztályok teljes jogképességű állampolgárrá válását elengedhetetlen feltételnek tartják egy demokratikus jogrendű magyarországi társadalom működéséhez.

Ennek kialakításában nekünk, felnőtteknek, átháríthatatlan a felelősségünk!

Az alapítvány csak a közélet kialakulását segítő kezdeményezésekhez nyújt segítséget, s nem vállalja magára az iskolarendszer megújításával kapcsolatos egyéb elképzelések támogatását.

Az alapítványhoz csatlakozhat bármely hazai és külföldi állampolgár, jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, ha képes olyan vagyontárgyat, eszközt, szakértelmet, illetve készpénzt az alapítvány rendelkezésére bocsátani, amelyet az céljának elérése érdekében hasznosítani tud.

Az alapítványhoz csatlakozók – igény szerint – hozzájuthatnak az alapítványhoz benyújtott pályázatok s a támogatásban részesítettek listájához, valamint a félévente megjelenő dokumentum-katalógushoz. Ezek alapján bárki tájékozódhat a közélet kialakulásával összefüggő kezdeményezésekről.

Az ISKOLAPOLGÁR Közéleti Alapítvány számára befizetett összeg levonható a személyi jövedelemadó alapból, tehát adómentességet élvez.

ISKOLAPOLGÁR Közéleti Alapítvány
1121 Budapest, Csiga u. 1.
Tel.: 1 -352-322

Hogyan tervezi jövőjét a magyar úttörőmozgalom?

Mint 1992 tavaszán kitűnt, a Magyar Úttörők Szövetsége 80 ezres tagságával a legnépesebb gyerekszervezet maradt. (Becslések szerint a másfélmillió gyermek-társadalom egy tizede talált közösségre a tucatnyi gyerekmozgalom valamelyikében, cserkészletben, Sasok, Zöld Szívek stb. mozgalmában.) A demokratikus szerveződési elveket ideológiai indoktrináció helyett tartalmas közösségépítési és személyiségformálási programokat magának valló megújult mozgalom új legitimációját jelezte az, hogy ebben az évben a Parlament illetékes bizottsága a legnagyobb költségvetési támogatást javasolta a csillebérci székhelyű úttörőknek – s az emlékezetes, ádáz politikai vita után is a javaslat felét, több mint 4 millió forintot megszavazott az országgyűlés. A 600 közösség, szervezet képviselőiben évente összehívott közgyűlésre ez év végén kerül sor. A közgyűlés véglegesíti az 1993-ra meghirdetett programot. A programok egy része a szervezetek autonóm döntésén alapul. Az ügyvivő testület orientáló javaslata az úttörőközösségek eleven kapcsolatrend-

szerét, "szomszédolásait" tartalmazza, nemkülönben a szülőföldhöz fűződő akciók, játékok, programok szervezését, illetve emberi és természeti környezetünk védelmét.

Néhány kiemelt program, pályázat, vetélkedő nyilvános – bármilyen gyerekközösség bevezethet. Ilyen a népszerű "Kenguru" sportversenysorozat, ilyen a Budapesti Tavaszi Fesztiválhoz csatlakozó Népzenei Találkozó, ilyenek a Szövetség tagszerveztének, a gyógypedagógiai intézmények úttörőit tömörítő "Kézenfogva" gyermekszervezet komplex versenyei. Kolombusz útján – felfedező útján elnevezéssel folytatódik a úttörők nagy országos játéka. A genovai hajós nagy kalandjának idei felidézése után 1993-ban Kőrösi Csoma Sándor, Jelky András, Kittenberger Kálmán, Scott és Amundsen áll majd a játékokban részt vevő gyerekcsoportok érdeklődésének középpontjában. Népszerű a Szivárvány elnevezésű szórakoztató műsorsorozat, ahol sztárokkal együtt lépnek fel gyerekek.

Az Úttörőszövetség a Gyermekszervezetek Kerekasztalánál együttműködik a többi gyerekmozgalommal.

TL

Tankönyv – 1992

Tankönyvféleségek

Hazánkban jelenleg mintegy 4400 féle általános és középiskolai tankönyv, illetve tankönyvszerű iskolai segédlet él. Ebből "közismereti" mintegy 1200 féle (évente 30 milliónyi példányban), 2400 féle szakmai-szakismereti, kb. 800 pedig kísérleti párhuzamos, illetve az "alternatív" (tan)könyv. Egyre több a külföldről érkező, a külföldi kiadóval közösen kibocsátott (átvett) munka, főként a nyelvkönyvek körében. A felsőoktatási tankönyvek és jegyzetek száma tízezer körüli.

Tankönyvkiadók

A tankönyvügy főszereplői a kiadók. Magyarország legnagyobb könyvkiadója – egyúttal természetesen a legnagyobb tankönyvkiadó – az 1949-ben létesített *Tankönyvkiadó*. Szakmai tankönyvkiadók: a *Műszaki Könyvkiadó*, *Medicina*, *Közgazdasági és Jogi Kiadó*, *Mezőgazdasági Kft.* A legjelentősebb "alternatív" (tan)könyvkiadók: *Aula* (Budapest), *Apáczai* (Celldömölk), *Calibra* (Budapest), *Honffy* (Budapest), *Ikva* (Budapest), *Lexika* (Székesfehérvár), *Ligatura* (Budapest), *Mecénás* (Dunaújváros), *Logopédia* (Budapest), *Mozaik* (Szeged), *Novotrade* (Budapest), *Oltalom* (Budapest), *Polifon* (Budapest-NSZI), *Trezor* (Budapest), *Typotex* (Budapest), *Universum* (Szank), *Vario* (Budapest).

Iskolai könyveket is kibocsátó kiadók közül néhány: *Akadémiai, Editura Musica, Corvina, Holnap, Kartográfiai Vállalat, Novotrade* (Budapest), *Szent István Társulat, Szent Gellért Kiadó, Téka, Typotex, Zeneműkiadó*.

A tankönyveket kiadó pedagógiai intézményekből: *Alternatív Közgazdasági Gimnázium, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai és Közművelődési Intézet, Csongrád Megyei Pedagógiai Intézet, Fejér Megyei Pedagógiai Intézet, Fővárosi Pedagógiai Intézet, Győr-Sopron Megyei Pedagógiai Intézet, Komárom-Esztergom Megyei Pedagógiai Intézet, Németh László Gimnázium* (Budapest), *Pest Megyei Pedagógiai Szolgáltató Iroda, Veres Péter Gimnázium* (Budapest).

Tankönyvesek Országos Szövetsége (TANOSZ)

(1087 Budapest, Berzsenyi u. 6., tel: 1141-009/1141-007; a Nemzeti Szakképzési Intézet Programirodájában)

Szemben a múltbeli *Tankönyvírók Országos Szövetségével*, a mostani TANOSZnak tagjai lehetnek nemcsak tankönyvírók és kiadók, hanem terjesztők, propagandát vállaló folyóiratok és könyvtárak, ezenkívül iskolák, intézetek és tankönyvkritikát (követést, megfigyelést, felmérést) vállaló használók, pedagógusok is. A TANOSZ 1991. október 3-án alakult 64 taggal, azóta mintegy 300-ra emelkedett a tagok és jelentkezők száma, csupán a tagtárs intézmények száma közel 100. A TANOSZ fő feladatai közé tartozik az *információgyűjtés és -áramoltatás, az érdekegyeztető érdekvélem, a tankönyvbázis szervezése, a tankönyvügy fejlesztésére szolgáló publikációk szervezése*. Tagdíj nincs, a közeljövőben létesítendő "A jó tankönyvért" Alapítványba önkéntes adományokat (támogatást) várnak a szervezők.

Tankönyvjegyzékek

Az általános iskolák részére a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Tankönyvirodája a *Művelődési Közlönyben* jelenteti meg a tankönyvként és iskolai segédletként jóváhagyott ajánlott, választható munkák listáját. A középiskolák számára külön *Tankönyvjegyzék* lát napvilágot évről évre, ehhez 1992-től immár az "alternatív" választékot is csatolták egy pótjegyzékben.

Tankönyv és Taneszköz Iroda

A *Művelődési és Közoktatási Minisztériumban* 1992-től közvetlen az illetékes helyettes államtitkár irányítása alatt működő minisztériumi részleg. Vezetője: *Víg István*, címe: 1055 Bp. Szalay u. 10-14., tel.: 1530-600.

A Tankönyviroda hirdeti meg a tankönyvpályázatokat, intézi a tankönyvdotáció

elosztását, bíraltatja a tankönyvpályázatokat, gondoskodik az elévült iskolai könyvek felfrísítéséről – és a tankönyvekkel kapcsolatos szabályzatok "karbantartásáról". A taneszközökkel kapcsolatos tevékenysége hasonló feladatokra terjed ki, de kevésbé tisztázott még.

Tankönyv- és taneszköz-jóváhagyás

Az illetékes miniszterek hatásköre, értelemszerűen a kultusz- és a munkaügyi miniszter, illetve az általuk megbízott személyek, testületek játsszák a legfőbb szerepet a tankönyvjóváhagyásban. A jóváhagyási procedúra szabályai szerint működő bizottság segítheti a minisztérium(ok) munkáját. Jelenleg szabályozásra (és bizottságok alakítására) vár a kérdés.

Tankönyv és Taneszköz Jóváhagyó Bizottság

A múltban – a dualizmus kora óta – jól működő, a minisztert segítő testület volt. Felújítása folyamatban van. Az eddigi gyakorlat – illetve a tervek – szerint tagjait 3 évre a miniszter nevezi ki, a kislétszámú testületet szakértők népes "holdudvara" venné körül. Az új bizottság kialakításában jelenleg az MKM-ben fáradoznak, de célszerű lenne a tankönyvügyben érintett (kiadó, megrendelő) minisztériumoknak közös "döntésselőkészítő" tankönyv és taneszköz bizottságot létrehozni.

Tankönyvkiadási szabályozás

A tankönyvkiadást minisztertanácsi, illetve újabban kormányrendelet szabályozza. A jelenleg érvényben lévő *2004/91. sz. kormányrendelet*, amely Antall József miniszterelnök aláírásával látott napvilágot, s egyértelműen a tankönyvpiac kibontakoztatása irányában hat.

Tankönyvpiac

A központilag irányított, centralizált, egy-könyves szocialista tankönyvkiadási modell szerint tankönyvelosztás dívott; tankönyvversenyt feltételező, választékot kínáló tankönyvpiacról csak a többkönyves, decentralizált, pluralista jellegű polgári tankönyvkiadási modell megvalósítása kapcsán beszélhetünk. Az *iskolai tankönyvpiac*on a kiadók választékot kínálnak, a használók (pedagógusok és diákjaik) pedig *szabad választással* dönthetnek: mely tankönyveket és segédleteket kívánják használni.

Tankönyvdotáció

Az állam csaknem mindenütt anyagilag is támogatja (állami dotációval) az iskolai tankönyvkiadást. Az állami tankönyvdotációból

az elmúlt több mint 40 esztendőben csupán a hivatalos tankönyvkiadók, elsősorban a Tankönyvkiadó részesülhettek. Igaz, kezdetben a Tankönyvkiadó még nem szorult állami támogatásra, hasznot is termelt. Jelenleg állami dotáció igénye azonban már meghaladja az évi egymilliárd forintot. 1993-tól – az említett 2004-es kormányrendelet az állami támogatást az iskolához juttatja, a felsőoktatásban már az elmúlt évtől megvalósult ez, vagyis az intézményi tankönyvi "fejkvóta" szerinti tankönyvtámogatás. A különleges (kis példányszámú és egyúttal igényes kivitelezésű, pl. a gyógypedagógiai és nemzetiségi) tankönyvek 1993 után is a kiadóknak kapják meg az előállításukhoz szükséges állami támogatást.

Tankönyvterjesztők

Eddig az Állami Könyvterjesztő Vállalat (ÁKV), a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat, a szakmai tankönyveket az OPI, illetve az NSZI tankönyvellátó részlege juttatta el az iskolákba. Az ÁKV és Művelt Nép átszervezése (részint privatizálása) nyomán azonban új terjesztőt kellett keresni. Erre pályázatot hirdettek, amelyet a PIÉRT 5 vállalkozása nyert el. Az 1992/93-as tanévtől kezdve tehát a PIÉRT-vállalatok a tankönyvterjesztők, a szakmai tankönyveket továbbra is a Nemzeti Szakképzési Intézet tankönyvellátó részlege forgalmazza (Bp. X., Fehér u. 10.). Az alternatív tankönyvkiadók vagy saját maguk terjesztik műveiket, vagy rábízják a vállalkozó terjesztőkre (PIÉRT, Téka, Libri, Bíbor, Lutra stb.). Az "alternatív" tankönyvek terjesztése még nem teljesen körvonalazódott, ezért célszerű kiadványaikat közvetlenül a kiadótól megrendelni. A következő kérdés: hol található meg az alternatív (tan)könyvkiadók címlistája? Részint az említett Tankönyvjegyzékekben, másrészt különféle folyóiratokban (Iskolakultúra, Új Katedra, Köznevelés hirdetményei), harmadrészt állandó és vándorkiállítások feliratain.

Tankönyvkiállítások

Jelenleg két vándorkiállítás összesíti a TANOSZhoz eljuttatott alternatív tankönyveket. Az egyik "ág" a Dunántúlon, a másik az ország másik felében "vándorol", a kikérőknek csupán a fuvarról kell gondoskodniuk. (A vándorkiállítás a TANOSZ alább közölt címén kérhető el egy-egy hétre oktatási, művelődési intézmények számára.)

Az 1992/93-as tanévtől állandó tankönyvi bemutatóterem áll az érdeklődők rendelkezésére, ahol megtekinthetők, tanulmányozhatók a "tankönyvpiac" felkínált munkák. (A bemutatóterem a Bp. XIV. ker. Miskolci u. 151. Általános Iskolába helyezett kerületi pedagógiai kabinet könyvtárában kap helyet.)

Tankönyvbázis

A tankönyvügy összefogott szervezésére létesítendő központ. 1986-ban már alakult egy intézményközi Tankönyvelméleti Kutató Csoport, ez azonban – az OPI megszűntével – megszűnt. A tankönyvkutatás és egyéb tankönyvügyek bázis-szerepét a Nemzeti Szakképzési Intézet Programirodája vállalta át, jelenleg itt folyik szervezett tankönyvelméleti kutatás, tankönyvi konferenciaszervezés stb. A jövőben azonban szükségesnek látszik az intézményközi szervezés visszaállítása, a tankönyvügyben érdekelt intézmények összefogása révén.

Tankönyvelméleti kutatások, publikációk

A tankönyvről szóló publikációk mennyisége meglehetősen magas (évente mintegy 80-100 tétel), ám a szervezett, céltudatos, nagyobb szabású kutatás igen kevés.

Az említett egykori Tankönyvelméleti Kutató Csoport évente szervezett nagyobb tankönyvkutatási programokat (például az alsó tagozatos ábécés és olvasókönyvek összehasonlító vizsgálata, a tankönyvi szakirodalom elemzése, gyakorlatra orientált tankönyvelméleti kutatások keretében a tankönyvkiadás tényezőrendszerének vizsgálata, tankönyvtörténeti tanulmányok, összehasonlító elemzések keretében külföldi munkák dokumentumfordítása), más műhelyekben is születtek értékes és tanulságos eredmények (L. pl. az MTA Szociológiai Intézetében folytatott olvasókönyvvizsgálatok, az OPI-ban Verkerdy Tamás elemzése, vagy Kamarás Istvánék tanulmányai, illetve Mészáros István, Szabolcs Ottó, Fehér Erzsébet, Adamik Tamásné egyéni kutatásait.) Néhány könyv: *Tankönyvekről mindenkinek* (Tankönyvkiadó, 1980), *Tankönyvszagú világ* (Akadémiai Kiadó, 1981), *Tankönyvelméleti tanulmányok* (Tankönyvkiadó, 1987).

A tankönyvelméleti kutatások eredményeit egyébként a Tankönyvtárban kialakított dokumentumtárban kívánják elhelyezni. (Mintegy 160 eredeti tanulmány, 81 fordítás, 200 dokumentum.)

Tankönyvtár

A tankönyvelméleti bázis szervezésének kezdetén, 1987-től külön helyet kapott és megnyitott az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum Tankönyvtára. (Címe: Budapest XI., Tornavár u. 14-21. Vezetője Horváth László.) Az országos hatáskörű tankönyvgyűjtő, az OPKM mintegy 100000 régi és újabb tankönyvet helyezett el ezen objektumában, amely Közép-Európa legnagyobb tankönyvi különgyűjteménye.

ménye. A nyilvánosan (naponta üzemelő) gyűjteményben egyébként megtalálhatók a külföldi magyar nyelvű tankönyvek is – jónéhány egyéb (különböző nyelvű) külföldi tankönyv kíséretében. (Ha a Tankönyvtár be tud költözni valódi, méltó helyére, archív és dokumentumtár részlegét is bővíteni lehet.)

Tankönyvi konferenciák

Az országos tankönyvi konferenciák sorát az 1981-es tatabányai kétnapos találkozás nyitotta meg. (L. Pedagógiai Szemle, 1981/9. számában.) 1987-ben *“Változó világ – változó tankönyvek”*, 1990-ben *“Európaiság – magyarság – tankönyvek”* címmel került sor országos, illetve – az utóbbi esetében – “összmagyar” tankönyvelméleti tanácskozásra, s 1990-ben Budapesten szervezett regionális tankácskozást a Világbank, a Nemzeti Szakképzési Intézet és a Tankönyvkiadó. Az *“Európaiság – magyarság – tankönyvek”* konferencián első ízben találkozhattak a Kárpát-medence magyar nyelvű tankönyvszerkesztői (24 külföldi vendég képviselte a szomszédos országok tankönyvkiadóit).

Külföldi magyar tankönyvek

Magyar nyelvű tankönyvkiadás folyik *Bukarestben* (újabbban kolozsvári részleggel karöltve), *Pozsonyban* (ahol mintegy 800 féle magyar nyelvű tankönyv készül), *Ungváron* és *Ujvidéken*, valamint – kisebb mértékben – *Eszéken* és *Burgerlandban*. A nyugati (polgári) világ magyar tankönyvkiadásáról keveset tudunk, noha tudomásunk van néhány kiadvány és kiadó létezéséről. Minden további információt köszönettel várunk a TANOSZ, illetve NSZI fentebb közölt címén.

Tankönyvi Tanácsadó Információs szolgáltatás: TANTI

Ugyancsak az NSZI Programirodájában működik, de a kezdeti szép eredmények után sem személyi, sem dologi ellátottsága nem kielégítő, ezért léte is veszélyben forog. (Ebben az esztendőben például egyetlen fillérnyi támogatást nem kapott.) Pedig évente 25-30 ügyben tudott segíteni a hozzá forduló pedagógus tankönyvíróknak, kiadóknak, illetve szervezeteknek a TANTI, amelynek eredményei közé tartozik: kiadványok megszervezése, vagyis kézírathoz kiadó, előállító keresése, közvetítése, szponzor felkutatása, közös pályázat elnyerése, illetve pályázatok támogatása, véleményezése, új iskolatípus (szerkesztői titkárnőképző) kísérleti megvalósítása, egyéb iskolakísérletek (kísérleti tananyagok) segíté-

se, bírálata, taneszközök “közvetítése”. Ez utóbbi azonban nehezen megy, mivel a magyar taneszközügy “szétesőben” van. Ezért is örülünk a *Magyar Didacta Szövetség* születésének (Bp. X., Fehér u. 10.), amelytől azt reméljük, hogy hatékonyan tudja majd támogatni a feltaláló, jobbnál jobb taneszközöket kínáló találékony és tehetséges pedagógusokat.

Tankönyvügyi tervek

A tankönyvválaszték pontosabb, részletesebb ismertetése, illetve tankönyvelemző és kritikai írások megjelentetésére *Tankönyvilág* címmel tervezünk periodikát. A *Tankönyvilág* első számai (vagy évfolyamai) már meglévő források, az Új Katedra “szeparátumaként” fognak megjelenni. A *Jó Tankönyvért Alapítvány* egyik feladata a kiadvány segítése, másik célja a diákok és tanárok által megszavazható “Tankönyvi tetszésdíj” szervezése. E “tetszésdíj” lenne a tankönyvírók legfényesebb erkölcsi elismerése, jutalma, ezért reméljük, hogy kiadók – akik osztoznak az erkölcsi elismerésben – anyagilag is honorálják azon szerzőiket, akiknek tankönyvei a legnépszerűbbek, leghasználhatóbbnak bizonyulnak a diákság körében. Részint máris megvalósult terveink közé tartozik (tan)könyvszerkesztői tanfolyamok, illetve pedagógusképzési, továbbképzési stúdiumok indítása, a tankönyvelméleti ismeretanyag beépítése a pedagógusképzés tananyagába. A diákdíjjal összefüggésben említhetjük a jóval kiterjedtebb *bevételek vizsgálatát, tankönyvkövetést*. Ennek egyik eljárása a tesztelés. Egy szakértői csoport: *Tankönyvelméleti Szakértői Testület* (azaz TESZT) máris fel tudja vállalni egy négydimenziós tesztrendszer felépítését és kipróbálását. (A négy szempontcsoport: 1. Szakmai-tudományos, 2. Pedagógiai-pszichológiai, 3. Kommunikációs-nyelvi, 4. Kivitelezés-minőségi.) A külföldi kapcsolatok – “devizakímélő” tankönyvcseréktől kezdve a szorosabb kapcsolatokig külföldi testvérintézményekkel – ugyancsak a folyamatosan megvalósuló tervek körébe tartoznak. Befejezés előtt áll egy rendszeres (összefoglaló) *Tankönyvelmélet*, s nem mondhatunk le e fontos ügy: a tankönyvügy intézményközi továbbfejlesztéséről, vagyis egy leendő tankönyvbázis (esetleg egy Tankönyv- és Tankönyv Intézet) kiépítéséről sem. Hiszen minden fejlett, illetve “magára”, oktatásügyére adó országban létezik olyan intézmény, amely kizárólag a tananyagszervezés kérdéskörére (tehát tantervszervezés és tankönyvkiadás problémáira) specializálhatja magát.

KARLOVITZ JÁNOS

A Németh László Nyolcosztályos Gimnázium tankönyveinek és egyéb kiadványainak jegyzéke

I. A Németh László Nyolcosztályos Gimnázium bemutatása (Iskolakoncepció) 200,- Ft

II. Az első évfolyam tankönyvei és oktatási segédletei

1./ Bárczi Ildikó: Orbis Latinus I-II. (tankönyv az 1. és 2. esetleg további évfolyamok számára) 500,- Ft

2./ Lami Pál – Rónai Béla: Lant és toll (Irodalmi alapismeretek diákoknak, az 1-4. évfolyam számára) 180,- Ft

3./ Lami Pál – Rónai Béla: Nyelvi-irodalmi szöveggyűjtemény az 1-2. évfolyam számára 400,- Ft

4./ Drucker Péter: Dalgyűjtemény az 1-2. évfolyam számára 100,- Ft

5./ Szeghő István: Matematikai feladatlapok 60,- Ft

6./ Dr. Tallián Attiláné: Természetismereti munkalapok az 1-2. évfolyam számára 110,- Ft

7./ Antók Péterné – Kiss Margit – Nádor Béláné: Természettudományos kísérletek szakkör a nyolcosztályos gimnázium első évében 40,- Ft

8./ Dr. Bökényi Zoltánné: Orosz nyelvi feladatlapok 60,- Ft

Készülőben:

9./ Lami Pál – Rónai Béla: Nyelvi-irodalmi szöveggyűjtemény az 1-4. évfolyam részére

10./ Drucker Péter: Zenei kislexikon az 1-4. évfolyam részére

11./ Herendi Miklós – Kovács Károly: Rajz – művészettörténet – népművészet 400,- Ft (tankönyv az 1-4. évfolyam részére)

III. A második évfolyam tankönyvei és oktatási segédletei:

1./ Szeghő István: Matematikai feladatlapok 90,- Ft

2./ Kiss Margit – Szeghő István: Fizika jegyzet 120,- Ft

3./ Kiss Margit – Szeghő István: Fizika feladatlapok 100,- Ft

4./ Dr. Bátikai Sándorné: Német nyelvi feladatlapok 60,- Ft

5./ Dr. Bökényi Zoltánné: Orosz nyelvi feladatlapok 60,- Ft

IV. A harmadik évfolyam tankönyvei és oktatási segédletei:

1./ Gönczöl Enikő: Az emberiség történetének kezdetei, Első civilizációk (Történelem tankönyv I. rész) 300,- Ft

2./ Gönczöl Enikő: A régi görög világ, A római birodalom (Történelem tankönyv II.

rész) 300,- Ft

3./ Bárczi Ildikó: Latin szöveggyűjtemény 280,- Ft

4./ Kiss Sándorné: Magyarország (Földrajz tankönyv) 300,- Ft

5./ Kiss Sándorné: Biológia tankönyv 130,- Ft

6./ Szeghő István: Matematika feladatlapok 90,- Ft

7./ Kiss Margit – Szeghő István: Fizika jegyzet 200,- Ft

8./ Kiss Margit – Szeghő István: Fizika feladatlapok 130,- Ft

9. Pusztai Lászlóné: Angol nyelvi minta-feladatlapok 60,- Ft

10./ Dr. Bátikai Sándorné: Német nyelvi feladatlapok 60,- Ft

11./ Péter Zsuzsa: Francia nyelvi feladatlapok 60,- Ft

12./ Dr. Dunkel Zoltánné: Orosz nyelvi feladatlapok 60,- Ft

V. A negyedik évfolyam tankönyvei és oktatási segédletei:

1./ Gönczöl Enikő: Európa születése (Történelem tankönyv IV/1. rész) 350,- Ft

2./ Kovács Október: Növények és állatok (Biológia tankönyv) 350,- Ft

3./ Wild Katalin: Eurázsia (Földrajz tankönyv) 400,- Ft

4./ Kiss Margit – Szeghő István: Fizika jegyzet 200,- Ft

5./ Kiss Margit – Szeghő István: Fizika feladatlapok 130,- Ft

6./ Kiss Margit: Kémia jegyzet 200,- Ft

7./ Kiss Margit: Kémia munkalapok 130,- Ft

8./ Pusztai Lászlóné: Angol nyelvi minta-feladatlapok 60,- Ft

9./ Péter Zsuzsa: Francai nyelvi feladatlapok 60,- Ft

10./ Dr. Dunkel Zoltánné: Orosz nyelvi feladatlapok 60,- Ft

Készülőben:

11./ Gönczöl Enikő: Történelem tankönyv IV/2. rész

12./ Drucker Péter: Dalgyűjtemény a 3-4. évfolyam részére

A tankönyvek, feladatlapok stb. a Németh László Gimnázium (1113 Bp. Nővér u. 15-17.) gazdasági irodájában megrendelhetők vagy a könyvtárban készpénzért megvásárolhatók.

MODUS-jelentés

Kutatási összefoglaló – részlet

Vélemények az egyházi iskolákról és a vallásos nevelésről

E témakörrel összefüggően az indulatok igen magasra csaptak, szemmel látható, hogy a pedagógusokat e kérdések igen mélyen

érintik mind emberileg, mind szakmailag, mind egzisztenciálisan. Mindez közelebből nézve azt jelenti, hogy – akárcsak az egész magyar társadalomban – a vizsgált rétegben is erősen megoszlanak a vélemények az egyházi iskolák és a vallásos nevelés ügyében.

Az mindenesetre tényként fogadható el, hogy a pedagógusok sem maradtak mentesek az elmúlt évtizedek szekularizációs folyamataitól: nagy részük, szavaikból ítélve, egyáltalán nem tekinthető aktív vallásgyakórlónak. Mindemelett nem állítható, hogy e réteg vallásellenes lenne. Sokkal inkább arról van szó, hogy a pedagógusok jelentős részének egyáltalán nem tetszenek az egyházak "tradicionalista", konzervatív, az egyházi hierarchia politikai törekvéseit tükröző lépései, ezért bizalmatlanok e folyamattal szemben.

Nem egy pedagógus nyíltan vgy burkolt formában ki is mondta, hogy az egyházi iskolák újbóli megindításának egyházi részről történő követelése mögött nem csupán oktatási-nevelési, hanem ilyesfajta törekvések is meghúzódhatnak. Ezen lépések hosszútávú célja – állították többen – nem csupán a Biblia, a valláserkölcset etikai értékeinek terjesztése, hanem egy új, a klérus érdekeit és szempontjait elfogadó "elit" kinevelése.

A vallásos nevelés, a hitoktatás kérdésében pedagógusaink meglehetősen toleránsak: azt vallják, hogy a Biblia értékeire, a vallás humanus tanításaira szükségük van a gyerekeknek. Ugyanakkor visszautasítják azt az egyházi körökből érkező vádat, miszerint a közkerkölcset züllésének, a család szétesésének, valamint a bűnözési ráta nagyarányú növekedésnek kizárólag a szocialista, marxista szellemű erkölcsi nevelés lett volna az oka. Pedagógusaink ugyanis úgy látják, hogy régebben is humanusan, embercentrikusan, a szülők és az idősebbek, a társadalmi és erkölcsi értékek tisztelőinek jegyében tanítottak az iskolákban.

Néhány szemelvény a véleményekből:

Az egyházak csak azokat az iskolákat kaphassák vissza, amelyekre valóságos igény mutatkozik. Ne akarjanak több ezer épületet visszakövetelni, mert úgysem lesznek képesek működtetni azokat.

Az egyházak a jelenlegi helyzetben sem szakmailag, sem személyileg nincsenek felkészülve a közoktatás állami feladatainak átvállalására. A papok nem olyan képzést kaptak, mint mi az egyetemen vagy a főiskolán, ez nyilvánvalóan sok konfliktus forrása lesz a jövőben.

Az egyházi iskolák egy része külföldi adományokból, támogatásokból igen jól fel van szerelve. A baj az lesz, hogy a szülők a többi, távolról sem ilyen "jól elerestett" egyházi is-

kolától is ugyanezeket fogják elvárni, hiszen azért iratják oda gyerekeiket.

Az egyházi iskolában a szerzeteseknek régebben semmi dolguk nem volt a nevelésen és oktatáson kívül. Ezért csak akkor van értelme az állami iskolák egyházi tulajdonba adásának, ha a kormányzat képes biztosítani a világi tanárok gondtalan megélhetését.

Félünk attól, hogy az egyházi iskolákban csak azok kaphatnak munkát, akiknek személye megfelel az egyházaknak, akik vallásos világnézetet vallanak. Nem egy helyen hallani, hogy csak azok kerülhetnek be az egyházi iskolákba, akiket a plébánosuk vagy a lelkészük írásban ajánl.

Az egyházi iskolába és nem csupán az "elit" gimnáziumokba távolról sem az egyház által hirdetett karitatív szempontok alapján történik a beiskolázás. A szegényeket, a kevésbé tehetségeseket nem veszik fel, maradjanak csak az állami iskolákban.

Az emberek nem vallásellenesek, de nem szeretik a kényszert. Legjobb, ha szabad választási lehetőséget nyújtunk azzal kapcsolatban, hogy ki részesüljön vallásos nevelésben, ki nem.

Régebben az ateista szülők is szívesen beadták volna gyerekeiket a jóhírű egyházi iskolába, csak féltek a retorzióktól.

Nekem a múltban jó tapasztalataim voltak az egyházi iskolákról: humanista szellemben, jó pedagógiai érzéssel tanítottak.

A szülők az óvodákban, néhány kivételes esettől eltekintve, nem igénylik a hitoktatást.

A szülő nem vallási okok miatt, hanem azért adja a gyermekét egyházi iskolába, mert azt reméli, hogy ha kapcsolódik az egyházhoz, az majd segít az erkölcsi nevelésben.

A bűnözés alapvető oka nem a vallásos nevelés hiánya, hanem a család, a családi élet szétesése. Éppen ezért semmit sem ér az egyházi iskola, ha otthon más a szellem.

Aki akarta, az korábban is taníthatott a vallásokról a kultúrhistoria keretében; legfontosabb ezen a területen is a tolerancia, a kompromisszumok keresése. Éppen ezért kell egy vallásos, meg egy nem vallásos osztály, majd kiderül, hogy melyik fog jobb eredményeket elérni.

Körlánc

Az USA Környezetvédelmi Hivatala, a Soth Royalton-i Institute for Sustainable Communities és a Magyar Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium közös erőfeszítése eredményeként 1992. júliusában létrehoztuk a KÖRLÁNC Amerikai-Magyar Környezeti Nevelési Projectet.

A magyarországi környezeti nevelés, az ehhez szorosan kapcsolódó pedagógusképzés

és továbbképzés fejlesztését elősegítő project konkrét célja az, hogy a környezeti nevelés – elemi szintjén is – hatékonyan épüljön a helyi környezeti sajátosságokra, vegye figyelembe a helyi közösségek igényeit, a program tevékenységébe és megvalósításába vonja be a nem-kormányzati környezetvédelmi szervezetek képviselőit is.

A KÖRLÁNC szóösszetétel kifejezi a körbezártágunkat közös környezeti problémáinkban és összefogásunk vágyát e problémák megoldása érdekében. A nagy távolságok ellenére a fenntarthatóságba vetett hitünk láncok köti össze Magyarországot az Amerikai Egyesült Államokkal.

A Körlánc, mint a magyarországi környezeti nevelés fejlődésének legújabb hajtása az Egyesült Államok Környezetvédelmi Hivatala és az Institute for Sustainable Communities nagylelkű pénzügyi támogatásával jöhetett létre.

A Körlánc project az 1992/93-as tanévben egyelőre a kecskeméti és az esztergomi tanítóképző főiskola és a kapcsolódó közeli általános iskolák tanítóiból és a tanítóképzéssel foglalkozó tanáraikból létrejött 1-1 Munkacsoportban szerveződik. E munkacsoportok alkotják a Körlánc "belső láncszemeit", akik modellszerűen dolgozzák, ki az elemi szintű (alsótagozatos) helyi környezeti nevelési programjaikat.

A folyamat modelljelleget a következő tényezők biztosítják:

1. A Munkacsoport tagjai speciális felkészítést, segítő továbbképzést kapnak USA-béli és magyarországi szakemberektől a helyi tantervkészítéshez, annak értékeléséhez, a módszerek kialakításához, a helyi környezeti sajátosságok pedagógiai transzformációjához. Az alkalmazott tananyagot és módszereket közléstesszük.

2. A munkacsoportokban folyó műhelymunka dokumentumait, eredményeit, a készített produktumokat, fotó- és videofelvételeket hozzáférhetővé kívánjuk tenni.

3. Kezdetől fogva kínálunk együttműködést más NGO-képviselőkkel, iskolákkal, tanítóképzőkkel, akik megismerhetik munkamódszereinket és alkalmazhatják saját intézményeikben.

A Körlánc "külső gyűrűjét" tehát azon iskolák tanítói és a tanítóképző főiskolák tanárai alkotják, akik "követni" kívánják a helyi kezdeményezésű környezeti nevelés alsótagozatos megoldásait.

4. A tanítóképzés és továbbképzés tematikáiba minél előbb és hatékony módon épülhet be az elemi környezeti nevelés fentebb vázolt, a Magyarországon még újszerű megoldása. E célból rendszeresen tájékoztatjuk a tanítóképző főiskolákat eredményeinkről és a munkánk összegzésekor egy szakmai konferenciát ter-

vezünk a tanítóképző főiskolák érdeklődő munkatársai számára.

5. Az USA-beli szakemberek a KÖRLÁNC project támogatásaként megküldenek az USA-ban kidolgozott és alkalmazott programokat, tanterveket, környezeti neveléssel foglalkozó dokumentumokat. Ezeket a KÖRLÁNC valamennyi belső és külső láncszeme és más érdeklődők számára hozzáférhetővé tesszük.

A KÖRLÁNC project szakmai együttműködést kínál és keres munkája eredményessége érdekében. Szeretnénk, ha kidolgozott módszereink, programjaink, eredményeink minél szélesebb körben segíthetnék a magyarországi környezeti nevelést.

HAVAS PÉTER

a KÖRLÁNC project szakmai vezetője

Környezetvédelmi

és Területfejlesztési Minisztérium

Tel.: 201-1771

Országos Közoktatáspolitikai Tanács

Széles körű tájékozódás és adategyeztetés után 31 pedagógus szakmai szervezet kapott meghívót az MKM-től, s egyben felkérést, hogy az Országos Közoktatáspolitikai Tanács – érdekegyeztető fórum – ún. "szakmai szervezeti oldalát" alkotó 5 képviselőjét válassza meg, a további öt "oldal" képviselői mellé.

(A meghívottak voltak: Anyanyelvápolók Egyesülete; Habilitas Szolgálat Alapítvány; Bolyai János Matematikai Társulat; Az iskola az esélyegyenlőségért Egyesület; Budapesti Pedagógus Kamara; Informatika-Számítástechnika Tanárok Egyesülete; Fővárosi Nevelési Tanácsadók Érdekképviseleti Szervezete; Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete; Gönczy Pál Református Iskolaalap; Magyar Drámapedagógiai Társaság; Gyógypedagógiai Érdekegyeztető Fórum; Kemény Gábor Iskolaszövetség; Kiskolák Szövetsége; Magyar Olvasástársaság; Magyar Természetvédők Szövetsége; Magyar Történelmi Társulat; Magyar Zenei Tanács; Magyar Óvodapedagógusok Országos Egyesülete; Neumann János Számítástechnikai Egyesület; Országos Református Tanáregyesület; Magyar Pedagógus Kamara; Tanárképzők Szövetsége; Magyar Rajztanárok Országos Egyesülete; Tanszabaság Társaság; Magyar Szakképzési Társaság; Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége; Magyar Természetbarát Szövetség; Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége; Angoltanárok Egyesülete; Történelemtanárok Egylete.)

Az egybegyűltek fontosnak tartották, hogy az MKM hitelesen és pontosan nyilatkozzék a Tanács funkciójáról, kompetenciájáról, hogy garantálja az érdemi működés feltételeit (ezek

közé számítva az összehívás 3 hetes terminusát, illetve az érdekegészítés valamennyi résztvevőjének – azaz nemcsak a képviselőknek – folyamatosan megküldött dokumentumokat). Kinyilvánították, hogy a pedagógus szakmai szervezetek körét természetesen folyamatosan táguló körnek tekintik, kérik a választott képviselőket, hogy erre a “mozgó” szerkezetre dolgozzák ki a folyamatos kapcsolattartás mechanizmusát. A választottak visszahívhatók, mandátumuk legkésőbb az Oktatási Törvény elfogadásáig érvényes. A jelölés során kialakult az is, hogy a folyamatos működés érdekében az 5 képviselő mellett 3 pótképviselő is megbízást kap. A titkos szavazás végeredménye: Szenes György (Magyar Szakképzési Társaság), Mihály Ottó (Magyar Pedagógia Társaság), Váczy Zsuzsa (Anyanyelvápolók Egyesülete és Magyar Drámapedagógiai Társaság), Fábrián Károlyné (Magyar Óvodapedagógusok Országos Egyesülete), Mezeiné Isépy Mária (Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete). Póttagok: Miklósi László (Történelemtanárok Egylete), Loránd Ferenc (Az iskolai esélyegyenlőségért Egyesület), Varga Zsófia (Angoltanárok egyesülete).

Pályázati felhívás

A HABILITAS SZOLGÁLAT ALAPÍTVÁNY a halmozottan hátrányos helyzetű, beilleszkedési zavarokkal küzdő, ebből eredően is alacsony iskolázottságú, munkanélküli fiatalok szakképzettséghez jutásának, társadalmi beilleszkedésük esélyei javításának segítségét tartja egyik alapvető feladatának.

Az Alapítvány Fejlesztő, Szervező és Tanácsadó Irodájának pályázati felhívása pedagógiai pályázat készítésére és beküldésére:

Pályázni lehet

1. olyan elméletileg megalapozott, adatokkal alátámasztott, a fenti fiatalok helyzetének javulását jelenleg nehezítő feltételeket is számbavevő, gyakorlati megvalósításra alkalmas javaslatok, ajánlások, programok kidolgozásával;

2. olyan hazai és külföldi kezdeményezésekről, megoldásokról szerzett tapasztalatok bemutatásával, elemzésével, értékelésével,

amelyek a fenti ifjúsági csoport helyzetének javítását segítik elő.

Pályadíjak mindkét kategóriában:

I. díj: 50.000,- Ft

II. díj: 40.000,- Ft

III. díj: 30.000,- Ft

A helyezést nem kapott, de részleteiben hasznosítható pályamunkák között 3-5 db – 10.000,- Ft- tal is járó – dicséretet is kiosztunk.

A helyezést, illetve dicséretet elért pályamunkák teljes, illetve részleges megjelentetését – külön szerződés és szerzői díjazás alap-

ján – a “Habilitas Füzetek” sorozat keretében tervezzük.

Tudnivalók:

1. A pályázat jelíges. (A szerző személyének föltüntetését és főbb adatait jelíges és lezárt borítékban kell a pályamunkával együtt beküldeni.)

2. A pályamunka terjedelme kötetlen, ám 35-40 oldalánál (ami magában foglalja az irodalomjegyzéket és az esetleges mellékleteket is) terjedelmesebb dolgozatot – a jelen pályázat keretében – nem tudunk figyelembe venni.

3. A géppel, 2-es sorközzel írott anyag legyen gondolati egységek szerint tagolt, jól áttekinthető és leütési hibáktól mentes.

4. A pályamunkát 2 példányban (a jelige föltüntetésével) kell beküldeni. Beküldési határidő:

1993. február 28.

Eredményhirdetés: 1993 áprilisában

5. Beküldési cím:

HABILITAS Szolgálat
1015 Budapest, Donáti u. 46.
Tel.: 20-20-360

Nyugodtan tegezz!

A Farkas Endre szerkesztésében megjelent interjúgyűjtemény Leveleki Eszternek, a híres bányai gyermeknyaraltatás, a Pipecland nevű “nyári gyermekállam” – “demokratikus királyság” nagy alakjának állít emléket, s mutatja fel az életút tanulságait.

Hogyan lehet felejthetlenné tenni a nyarat?

Hogyan válhat az ember közösségben egyéniséggé?

Hogyan lehet felszínre hozni a tehetséget?

– ezekre a kérdésekre válaszol Leveleki Eszter életműve.

Látszólag a könyv Eszter néni gyermeknyaraltatásáról szól, valójában többet ad, gazdag tapasztalatait az iskolai nevelés s a vezetéselmélet egésze is felhasználhatja.

Ára: 195,- Ft

Megrendelhető:

Iskolafejlesztési Alapítvány
1087 Budapest, Könyves K. krt. 48-52.

A NAP ÉS MI gyermekrajz-pályázat

A Nemzetközi Napenergia Társaság Magyar Tagozata az 1993-ban Budapesten megrendezésre kerülő “NAPENERGIA VILÁGKONGRESSZUS” alkalmából nemzetközi részvétellel gyermekrajz-kiállítást rendez és ehhez pályázatot hirdet A NAP ÉS MI címmel.

Témakörök:

1. A Nap és mi emberek

2. A Nap az élet forrása
3. A Nap és a természet világa

Méret: maximum 42x60 cm

Technika: szabadon választható. A rajzokat keretezés nélkül kérjük.

Korcsoportok:

1. 6 év alattiak
2. 6-10 évesek
3. 10-14 évesek

Kérjük a rajztanárokat, hogy tüntessék fel a rajzoló életkorát és hitelesítsék a rajzot aláírásukkal.

Beküldési határidő: 1993. január 31.

Cím: Benedek Ottília
Trefort Á. Gyakorlóiskola
1088 Budapest, TRefort u. 8.

Apró varázslatok – videokazettán

A film a városi nevelési, oktatási intézmények szabadidős tevékenységének gazdagítása céljából készült, s a népi kismesterségek ápolásának fontosságát hangsúlyozva felajánlja az elsajátítás lehetőségét.

A bemutatásra kerülő tevékenységek sorrendje az érdeklődéstől függően alakítható. Kisgyermekkortól felnőttkorig bármikor elkezdhető. A megvalósítás folyamatos lehet. Egyéni és kiscsoportos módszerek egyaránt biztosítják a készségek elsajátítását.

A népi kismesterségek nevelőértéke és szemléletformáló hatása jelentős. Különsően városi környezetben, ahol a sivárság kompenzálását segíti. A megkedvelt szabadidős tevékenység nyomán már nem a megvásárolt eszközök értéke dominál, sokkal inkább a saját munkával létrehozott szellemi és manuális termék. Örömteli és hasznos alkotást biztosít sokak számára.

A film tartalma

Az *Apró varázslatok* című film gyermekjátékok, használati tárgyak, díszítő elemek készítésének egyszerű, igen olcsó lehetőségét ajánlja fel. Otletet ad a szükséges eszközök beszerzéséhez.

A film pergetésével párhuzamosan végezheti a néző a természetes anyagok megmunkálását. A technikai fogások elsajátítását a munkaközösségvezető bemutatása, a folyamat nyomonkövethetőségét a testületi műhelymunka biztosítja.

A vesszőfonást a gúzs készítésével indítja a film, majd játékeszközök előállításán keresztül jut el a kosárfonás módjának bemutatásához.

Foglalkozik a kékfestés, batikolás, szövés több fajtájával. A nemezelt eszközök sokaságát tanítja, hasonlóan a bőrmívességhez.

A munkavégzés jó hangulatát segíti elő a népzenei betétek felhasználása, a kismesterségek eredetének képi bemutatása. Fel-felvil-

lan a gyermeki megnyilvánulás, a próbálkozás, a cselekvés, a létrehozás boldog öröme. Nyomon követhető az eszközök jelentősége a gyermeki kreativitásban. A film záróképe vásári hangulatot idéz. Bemutatja a tetszetős kellékek és eszközök összességét. Értékeit mi sem tükrözi jobban, mint az önfeledt gyermeki játék.

Népi kismesterségek gyakorlatának szerepe a nevelőmunkában

A gyermek szívesen vesz részt a közös munkában. Általában nyitott és érdeklődő aziránt, ami régen történt. S ha felajánlják számára a munkavégzés lehetőségét – mely a régmúlt idők hangulatát idézi – örömmel vállalkozik. Az azonosulás élményének átélésével "apró varázslatok" sorozatát indíthajtuk meg óvodás kortól az iskolás évek befejeztéig.

A népművészet díszítő elemei rokonságot mutatnak a gyermeki látásmóddal. Az egyszerűség, a színek világa, az érzelem- és képzetgazdagság mindkettőt jellemzi.

A népi kismesterségek gyakorlata jelentős pedagógiai elemeket hordoz. Megteremti az egyéni képességek kibontakozását, biztosítja a differenciált foglalkozás lehetőségét. Befolyásolja a gyermek természetéhez fűződő kapcsolatát, tapasztalatait gazdagítja. Segíti az anyagok tulajdonságának megismerését, a megmunkálás készségének elsajátítását. Kialakítja a forma és szín ritmizálásának felfedezését. Tevékenységén keresztül fejleszti a gyermek finom mozgását, szem-kéz koordinációját. A munkaeszközök használatát mind biztosabbá teszi. Erősítve a gyermek önbizalmát, önértékelését, elmélyült cselekvésének megjelenését. Hozzájárul a társadalmi szokások, viselkedési normák közvetítéséhez.

A "műhelymunka" közösségi hangulatát fokozza a népdalok, népmesék, népi mondókák megjelenítése. Az önálló elképzelések megvalósítása beépül a közös értékek létrehozásába. A gyermek érdeklődése tovább szélesedik, mely természetes módon a népszokások, néphagyományok irányába mutat.

Az elkészített eszközök környezetünk szépítését, díszítését szolgálják. Fontos szerepük van a gyermekek játékában, további tevékenységében.

Kiállítás, vásár szervezése fontos esemény az intézmény életében. A szülők mellett a lakosság érdeklődését is elnyeri e program. Mind gyakrabban kéri a technikai megoldások bemutatását.

A kékfestő és textilnyomattal készült terítők megjelennek a lakásokban. A közös munkával létrehozott játékeszközök helyet kapnak a család életében.

Ezek a tapasztalatok megerősítik a népi alkotások továbbadásának fontosságát.

A film összeállításával arra törekedtünk, hogy érdeklődést ébresszünk a bemutatott

tevékenység iránt. Bízunk benne, hogy munkánk hozzájárul a városi élet színesebbé tételéhez, értékek közvetítéséhez, segítve a gyermekek harmonikus személyiségfejlődését.

A filmet készítették:

ÁMK Óvodájának nevelőtestülete és az Oktatástechnológiai Osztály munkatársai

Forgatókönyv: Joó Jánosné óvodapedagógus

Rendező: Szilágyi Mária

Ára: 1250,- Ft

Megrendelhető:

ÁMK Óvoda

1214 Budapest,

Simon Bolívar sétány 4-8.

Bajai őszi '92

A fenti címen hagyományos, évente visszatérő rendezvényre hívta az innovációs tevékenységben élenjáró általános művelődési központokat a soknemzetiségű, dunamenti, vendégszerető város. 21 ÁMK munkatársai számoltak be munkásságukról, cserélték ki tapasztalataikat. Mint köztudott, az általános művelődési központ az az innováció-szülte intézménytípus, amelynek működési módjában szinte korlát megelőzve megjelent a "környezetfüggőség" szakmai és művelődéspolitikai belső parancsa. A hely közintézményeként keresik kreatív módon az új megoldásokat az ÁMK-k Káposztásmegyertől Sátorhelyig, Montessori-rendszerű óvodától helyi tanterveken, egészségvédő programokon, az egész települést megmozgató művészeti-hagyományörző rendezvényeken át népfőiskoláig. A találkozón a kíváncsi érdeklődő szerepében vett részt a Kanadából érkezett Lőrinczi Csaba is, aki a nemzetközi Közösségi Iskolák mozgalmának referense, s a Soros Alapítvány megbízásából terjeszti itthon a mozgalmat.

Videofilmek a néptanítókról

I. példabeszéd

"A beszéd hat, a példa vonz – idézi édesapját Bertha Vince tanító úr a film bevezetőjében. Tanítónak válásának történetére visszaemlékezve, maga is megtalálta a példaképeket. Elbeszélése nyomán felvillannak a Zalahalápon töltött tanítósodásának évei, tanítási módszerei.

A tapolcai iskolamúzeum korhűen berendezett tantermében az 1930-as évek népiskolájának életét idézi meg a film. a korszakra jellemző epizódok, Bertha Vince tanító úr közreműködésével, bemutatják az 1-4. osztályban alkalmazott tanítási módszereket, a taneszközöket és a gyerekek közös játékait is.

A veszprémi Országos Oktatástechnikai Központ által 1983-ban készített film ritka életműben részesíti a nézőket, hiszen az 1930-as évek népiskolájának tanítói munkáját a mai pedagógustársadalom nemigen ismeri.

Rendező: Péterffy András

II. Körkép mai baranyai kisiskolákról

Az V. Baranyai Pedagógiai Napok rendezvénysorozatában videofilm segítségével kívánták közelbe hozni, láttatni a *megye kisiskoláinak* mai sorsát, helyzetét, a bennük dolgozó tanítók, tanárok gondolatait a hivatásról. Mindennapjaik erőfeszítéseit és sikereit.

A film kilenc kisiskolához visz el bennünket. ezek a falvak önállóvá válásával, és a körzeti iskolától elszakadva, különböző szerkezeti formában működnek. Bepillantunk az újonnan szervezett régi, felújított vagy új épületben dolgozó iskolák életébe. az iskolasorsok mellett felsejlenek a pedagógussorsok is, akiknek az élete napjainkban egyre jobban összeforr a falu életével. Nekik a tanítói szerep mellett új szerepeket is el kell vállalniuk.

Az összevont vagy részben osztott tanulócsoporthoz való tanítás sajátos metodikát kíván. Pályatársaink, akik ilyen szervezeti keretben tanítanak, rendkívüli önállóságra és felelősségvállalásra kényszerülnek. Szakmai önállóságuk nemcsak lehetőség, hanem naponta megélt tény. Önfejlesztő eljárásaik figyelmet érdemelnek. De hallhatunk pályakezdő tanítótársunk nehézségeiről, a főiskolai képzés hiányosságairól és szakmai magányosságáról is.

Három körzeti kisiskola önálló pedagógiai programját is megismerhetjük. Ők azok közül valók, akik a helyi sajátosságokat, a társadalmi környezet adta lehetőségeket és korlátokat figyelembe véve dolgozták ki programjaikat. a tanítás-tanulás, a gazdálkodás, a kézműves mesterségek elsajátításához szükséges anyagi források egy részét pályázatok elnyerésével teremtették meg.

Filmünket ajánljuk mindazoknak, akik érdeklődéssel fordulnak a baranyai kisiskolák mai élete és sorsa felé, mely színvállás a múlttól, jelenről, jövőről.

A filmben megszólalnak:

Sellei Anikó iskolavezető, Kátoly

Mezei Nándorné iskolavezető, Somogyviszló

Györmárton Józsefnéi gazdátó, Matty

Hegedűs Andrea, iskolavezető, Erzsébet

Horváth Sándor, iskolavezető, Kőrös

Sziliné Illés Zsuzsanna, iskolavezető, Orfű

Horváth Béláné, igazgató, Szabadszentkirály

Priol Ödön, igazgató, Dióviszló

Balatoni Tamásné, igazgató, Magyarmecske

A filmet a Baranya megyei pedagógiai intézet gondozásában Sántha Attiláné és munkatársai készítették.